

Onderzoek Kerstmarkt 2018

BEZOEKERS, EFFECTEN EN DRAAGVLAK

Inhoud

1. Conclusies
2. Bezoekers
3. Effecten
4. Belang, waardering en draagvlak
5. Belang en belangstelling andere Dordtse evenementen

Bijlagen

Ook in december 2018 was het weer een heel weekend Kerstmarkt in Dordrecht. De gemeente is benieuwd naar de effecten van de Kerstmarkt, de publiekssamenstelling naar herkomst, bezoekverleden en bezoekgedrag en naar het draagvlak voor het voortbestaan van de Kerstmarkt in de huidige vorm onder inwoners van Dordrecht en binnenstadondernemers. Op verzoek van de gemeente deed het OCD hier onderzoek naar. De resultaten van dit onderzoek leest u in deze factsheet.

In het Kerstmarktweekend van vrijdag 14, zaterdag 15 en zondag 16 december hielden wij een publieksenquête onder bezoekers van de Kerstmarkt. In de eerste maanden van 2019 volgde een enquête onder binnenstadondernemers en een enquête onder het Bewoners-panel Dordrecht. Een uitgebreide onderzoekverantwoording staat in de bijlagen.

1 Conclusies

Voor veel bezoekers een eerste of hernieuwde kennismaking met Dordrecht

In totaal laten de door de organisatie geschatte 385.000 bezoekers zich vertalen in 300.000 unieke bezoekers: 60.000 (20%) uit Dordrecht en 240.000 (80%) van buiten de stad. Veel (naar schatting zo'n 60.000) van die bezoekers van buiten de stad zijn door de Kerstmarkt tot een eerste bezoek aan Dordrecht verleid. Daarnaast komt een derde van de bezoekers van buiten de stad maar spaarzaam in Dordrecht; zij kennen de (binnen)stad maar een beetje. Een grote meerderheid van deze beide groepen bezoekers zegt zeker van plan te zijn Dordrecht in de nabije toekomst (afgezien van herhalingsbezoek aan de Kerstmarkt) nog eens te bezoeken.

Vooralsfeer hoog gewaardeerd, diversiteit kramen en kwaliteit spullen minder

Bezoekers waarderen vooral de sfeer op en rondom de Kerstmarkt. De diversiteit van de kramen en de kwaliteit van de spullen worden minder gewaardeerd. Dordtse bezoekers geven de Kerstmarkt als geheel een 6,9. Bezoekers van buiten Dordrecht zijn door de bank genomen wat positiever en geven de Kerstmarkt als geheel een 7,5.

Zeeraanzienlijke spin-off naar winkels en horeca in de binnenstad

De meeste bezoekers beperken hun bezoek niet alleen tot de Kerstmarkt zelf, maar doen ook aankopen in bestaande winkels en/of eten/drinken wat bij de bestaande horeca. Wij ramen die spin-off naar de rest van de Binnenstad (plus mogelijk in beperkte mate ook elders in Dordrecht) op naar schatting € 10,9 mln. Dat is 85% meer dan in 2009.¹ De bestedingen op de Kerstmarkt zelf beliepen naar schatting circa € 5,5 mln, 20% meer dan in 2009. De bestedingen buiten de Kerstmarkt bij de bestaande detailhandel en horeca in de Binnenstad zijn dus beduidend meer gegroeid dan die op de Kerstmarkt zelf.

De helft van de ondernemers een hogere omzet, twee op de tien een lagere

De bestedingen van de Kerstmarktbezoekers in de rest van de Binnenstad is niet allemaal extra omzet. Voor een deel is het omzet van 'gewone' klanten die nu ook de Kerstmarkt bezoeken. Maar er zijn ook klanten die de stad mijden vanwege de grote drukte/de slechte bereikbaarheid. Per saldo leidt de Kerstmarkt voor de helft van de binnenstadondernemers tot een beduidend (36%) of iets (20%) hogere omzet, voor twee op de tien tot een iets (9%) of beduidend (10%) lagere. Het is daarbij vooral de horeca die profiteert.

¹ In het verlengde van het fors gegroeide aanbod aan horecagelegenheden in de Dordtse Binnenstad is met name het aandeel bezoekers dat iets besteedt in de horeca langs de route, c.q. elders in de (Binnen)stad toegenomen. Dit komt ook tot uitdrukking in de gemiddeld langere verblijfstijd in de stad.

Helpt ondernemers rapporteert een positieve extra baten-kostenverhouding, een kwart een negatieve

Zes op de tien ondernemers maakten extra kosten voor de Kerstmarkt, zoals het inzetten van extra personeel. Voor de meeste ondernemers wegen de extra baten daar tegenop. Er zijn echter ook ondernemers zonder extra baten die wel extra kosten hebben gemaakt. Hierdoor heeft ook de helft van de ondernemers een positieve baten-kostenverhouding, maar loopt het aandeel ondernemers met een negatieve baten/kostenverhouding op tot een kwart.

Helpt ondernemers ervaart beoogd indirect langere termijneffect

Naast een direct bestedingseffect in het Kerstmarktweekend zelf heeft een groot evenement als de Kerstmarkt ook een (beoogd) indirect effect als gevolg van herhalingsbezoek en de toegenomen bekendheid van de stad in den lande. Een kwart zegt dit effect duidelijk te ervaren, nog eens twee op de tien een beetje. Bij elkaar 47%. Even veel ondernemers zeggen dit effect niet of nauwelijks te ervaren. De rest weet het niet.

Kerstmarkt zorgt ook voor overlast

Dat zo'n groot evenement als de Kerstmarkt ook voor enige mate van overlast zorgt is niet te vermijden. Toch ervaren maar weinig binnenstadbewoners (10%) en –ondernemers (4%) veel overlast. Ruim de helft van de binnenstadbewoners en driekwart van de binnenstad-ondernemers ervaart (bijna) geen overlast. Voor zover men overlast ervaart, typeert men dat vooral als een beetje overlast. Het gaat daarbij om voor de hand liggende zaken als verminderde bereikbaarheid, parkeerproblemen, geluidsoverlast en geuroverlast. Ook klagen sommige ondernemers over verminderde zichtbaarheid als gevolg van een kraam die voor hun zaak staat. De overlast doet zich niet alleen voor tijdens de Kerstmarkt zelf, maar ook tijdens de opbouw en het weer afbreken.

Maar belang en plezier wegen daar voor de meesten wel tegenop

Bewoners geven in hun beantwoording van de vraag naar overlast soms spontaan al aan dat ze die wel voor lief nemen omdat het er nu eenmaal bij hoort. Maar weinig inwoners vinden dat de Kerstmarkt voor té veel overlast zorgt. En nog minder inwoners zijn het eens met de stelling dat zij meer last dan plezier hebben van de Kerstmarkt. Ook maar heel weinig binnenstadbewoners vinden dit.

Ondernemers die overlast ervaren hebben we expliciet gevraagd of ze het belang van de Kerstmarkt vinden opwegen tegen de ervaren overlast. Het merendeel vindt dat wel, hoewel minder voor hun eigen bedrijf (55%) dan voor de Binnenstad als geheel (70%). Al met al vinden bijna twee op de drie ondernemers de Kerstmarkt erg (28%) of een beetje (35%) belangrijk voor het eigen bedrijf. En ook van ondernemers krijgt de stelling dat men meer last dan plezier van de Kerstmarkt heeft weinig bijval.

Draagvlak voor voortbestaan, maar dan wel met wat aanpassingen

Ondernemers vinden in grote meerderheid dat het goed is voor hun bedrijf als er veel evenementen worden georganiseerd in de Binnenstad en dat de Kerstmarkt goed is voor het imago en de economie van Dordrecht. Zes op de tien ondernemers zouden de Kerstmarkt voor hun bedrijf niet willen missen. En slechts twee op de tien vinden het weleens tijd voor wat anders of vinden dat Dordrecht zich beter met andere evenementen kan promoten in den lande. Inwoners van Dordrecht denken er grosso modo het zelfde over.

Zowel de meeste ondernemers als de meeste inwoners kiezen dan ook voor het voortbestaan van de Kerstmarkt, al vinden velen dat er dan wel wat veranderd moet worden. Acht op de tien ondernemers vinden dat de Kerstmarkt moet blijven bestaan: 33% zo ongeveer als die nu is, 47% dan wel mét aanpassingen. Inwoners maakt het wat meer niet uit. Twee op de drie zijn vóór het blijven bestaan van de Kerstmarkt, waarvan de helft dan wel mét aanpassingen. Ook bij het voorleggen van het alternatief, in plaats van een weekendlang de Kerstmarkt de hele maand december verschillende activiteiten in de Binnenstad, blijft de Kerstmarkt overeind. Ruwweg twee op de drie ondernemers kiezen voor een weekendlang Kerstmarkt, tegen 17% voor het alternatief. Inwoners zijn wat minder uitgesproken: onder hen is die verhouding 49% versus 23%.

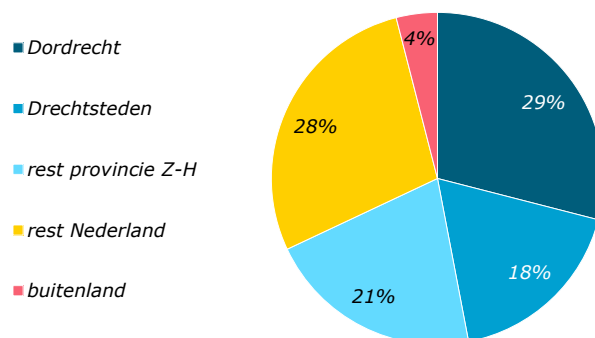
Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat het bij het weekendlang Kerstmarkt kon gaan om 'zoals die nu is' óf 'met de door u genoemde aanpassingen'. Eerder zagen we dat een aanzienlijk aantal ondernemers en inwoners wel wat veranderd wil zien. Meer kwaliteit in plaats van kwantiteit is daarbij voor beide groepen het leidende principe. Daarnaast wil menig ondernemer meer bij de Kerstmarkt betrokken worden; men vindt dat er meer samenspraak en samenwerking zou moeten zijn met de binnenstadondernemers.

2 Bezoekers

Herkomst

De Kerstmarkt 2018 trok naar schatting van de organisatie 385.000 bezoekers. Uit de publieksenquête blijkt een aandeel van 30% afkomstig uit Dordrecht zelf, 18% uit de overige Drechtsteden, 21% uit de rest van de provincie Zuid-Holland, 28% van buiten de provincie en 4% uit het buitenland. Dit zijn indicaties, voor wat betreft de aandelen afkomstig uit Dordrecht en de overige Drechtsteden vergelijkbaar met 2009. De aandelen rest Nederland en buitenland zijn gegroeid ten koste van het aandeel rest provincie Zuid-Holland.

Figuur 1 Herkomst bezoekers Kerstmarkt 2018

Bron: Publieksenquête

Bewonerspanel

Uit het Bewonerspanel blijkt dat vier op de tien (38%) volwassen inwoners van Dordrecht in 2018 naar de Kerstmarkt zijn geweest. Dat zou samen met meegaande kinderen neerkomen op maximaal zo'n 60.000 Dordtse 'unieke' bezoekers.

Unieke bezoekers

Veel Dordtse bezoekers komen meerdere dagen. Voor bezoekers van buiten de stad geldt dat in veel mindere mate. Al met al vertaalt het totaal aantal van 385.000 bezoekers zich in 300.000 unieke bezoekers: 60.000 (20%) uit Dordrecht en 240.000 (80%) van buiten Dordrecht.

Bezoekhistorie

Voor de helft van de bezoekers van buiten Dordrecht was dit het eerste bezoek aan de Dordtse Kerstmarkt. Iets minder dan de helft van hen (22% van alle bezoekers van buiten Dordrecht) kwam ook voor het eerst in Dordrecht. Dit betekent dat de Kerstmarkt zo'n 60.000 mensen van buiten Dordrecht tot een eerste bezoek aan Dordrecht heeft verleid. Dat aantal ligt substantieel hoger dan de geschatte 40.000 in 2009. Het gaat hierbij overigens voor meer dan 90% om bezoekers van buiten de regio.

Veel bezoekers, met name die uit Dordrecht, zijn al vaker naar de Kerstmarkt geweest.

Tabel 1 Bezoekhistorie (%)

	uit Dordrecht	van buiten Dordrecht	totaal
1 ^e keer	8	49	37
. waarvan 1 ^e keer Dordt	-	22	15
2-4 keer	47	38	40
5-9 keer	29	7	14
10 keer of vaker	16	5	9
laatste keer:			
2017	65	22	35
2016	16	12	13
2015	3	7	6
2014	3	4	4
2013	1	4	3
2012 of eerder	4	2	2

Bron: Publieksenquête

Bewonerspanel

Bovenstaande wordt grosso modo bevestigd door het Bewonerspanel. Negen op de tien inwoners is ooit wel eens naar de Kerstmarkt geweest, voor 2% was 2018 de eerste keer. Een kwart bezocht de Kerstmarkt minimaal al 6-7 keer (van wie 15% elk jaar). Twee op de tien inwoners is er tot nu toe 4-5 keer geweest, drie op de tien 2-3 keer. De 2016 en 2017 editie lijken met 45% bezoek net iets meer bezocht dan de 2018 editie (38%).

Bezoekfrequentie aan Dordrecht

Aan bezoekers van buiten Dordrecht die hier niet voor de eerste keer waren hebben we gevraagd hoe vaak men Dordrecht dan zo gemiddeld in de vrije tijd bezoekt. Tabel 2 geeft een overzicht. Het merendeel komt maximaal een paar keer per jaar. Kerstmarktbezoekers vanuit de regio komen gemiddeld wel vaker. Maar toch komt de helft van hen niet vaker dan maandelijks. 4% van hen was voor het eerst in Dordrecht.

Tabel 2 Bezoekfrequentie aan Dordrecht buiten Kerstmarktbezoek (%)

	vanuit de regio	totaal van buiten Dordrecht
meerder keren per week	16	6
wekelijks	7	3
meerder keren per maand	11	4
maandelijks	14	6
meerdere keren per jaar	35	25
ongeveer 1 keer per jaar	5	13
minder dan 1 keer per jaar	4	11
nooit, alleen voor Kerstmarkt	4	10
eerste keer in Dordrecht	4	22

Bron: Publieksenquête

Bezoekers van buiten Dordrecht die hier voor de eerste keer waren óf er maar heel weinig komen zeggen in overgrote meerderheid zeker (90%) of misschien (8%) van plan te zijn Dordrecht in de nabije toekomst (afgezien van een mogelijk herhalingsbezoek aan de Kerstmarkt) nog eens te bezoeken.

Nadere inkleuring

Bovenstaande kan nog wat nader worden ingekleurd met de – helaas weinig talrijke – waarnemingen die we hebben uit de digitale na-enquête onder bezoekers van buiten Dordrecht. Zo blijkt dat, naast heel wat eerste keer Dordrecht bezoekers, nog eens bijna de helft Dordrecht vóór dit Kerstmarktbezoek slechts een beetje kende. Ook zij hebben Dordrecht via de Kerstmarkt dus (weer) beter leren kennen.

De Dordtse Binnenstad krijgt voor zijn sfeer, winkelaanbod, restaurantaanbod, mogelijkheden om ergens iets te eten of te drinken en zijn aanbod culturele voorzieningen mooie rapportcijfers; allemaal rond de 7,5. Iets gemist in de Binnenstad tijdens het Kerstmarktbezoek werd er nauwelijks. En voor zover men daar een mening over kón geven, vinden de meesten Dordrecht aantrekkelijker geworden om te bezoeken.

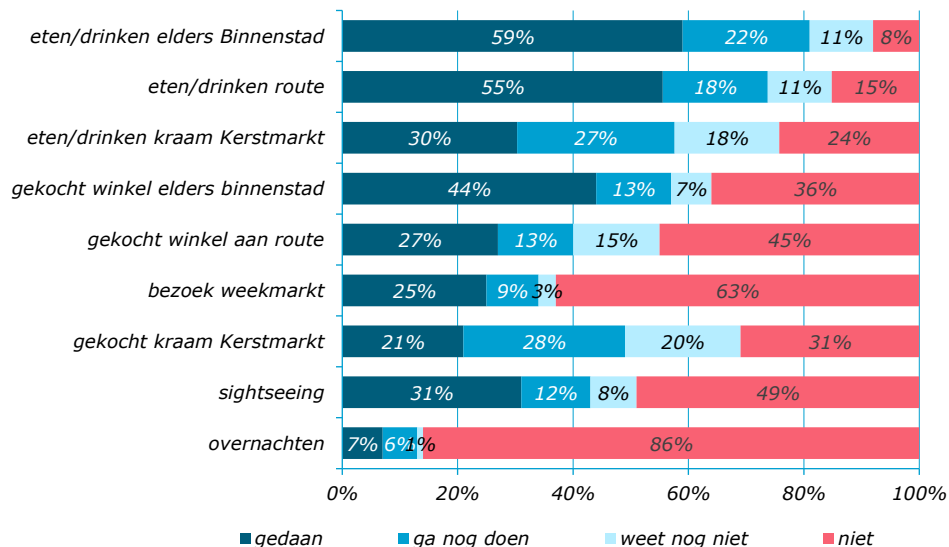
3 Effecten

Door bezoekers ondernomen activiteiten

Meer bezoekers eten of drinken wat bij een bestaande horecagelegenheid langs de route of elders in de Binnenstad dan bij een kraam of horecatent op de Kerstmarkt zelf (figuur 2). Ook iets kopen gebeurt vaker ergens anders in de Binnenstad dan bij een kraam op de Kerstmarkt.

Tussen bezoekers uit Dordrecht en van buiten de stad lopen bovenstaande aandelen weinig uiteen (zie bijlage, tabel x). Uiteraard gebeurt overnachten alleen en sightseeing vrijwel alleen door bezoekers van buiten de stad. Verder lijken bezoekers uit Dordrecht de winkels en horeca 'elders in de Binnenstad' wat beter te weten te vinden dan bezoekers van buiten de stad. Ook dat lijkt vrij logisch.

Figuur 2 Door bezoekers ondernomen of nog te ondernemen activiteiten

Bron: Publieksenquête

Gemiddelde bestedingen

De gemiddelde bestedingen per persoon indien er in de betreffende categorie iets is uitgegeven, staan in tabel 3. De bedragen verschillen nauwelijks tussen bezoekers uit Dordrecht en van buiten Dordrecht. Wel geven bezoekers van buiten Dordrecht gemiddeld wat meer uit aan aankopen op de Kerstmarkt zelf en bij winkels aan de route.

Tabel 3 Gemiddeld besteed bedrag per persoon bij uitgaven aan: (€)

	bezoekers uit Dordrecht	bezoekers van buiten Dordrecht
eten/drinken Kerstmarkt zelf	15	15
aankopen Kerstmarkt zelf	10	20
aankopen winkel aan route	15	20
aankopen winkel elders Binnenstad	*	20
eten/drinken horeca route	15	15
eten/drinken horeca elders Binnenstad/Dordrecht	20	20
overnachting	-	35

Bron: Publieksenquête

* winkelaankopen van Dordtenaren elders in de Binnenstad tellen we niet mee als uitgelokte bestedingen

Totale - uitgelokte - bestedingen

De totale bestedingen zijn de resultante van het aandeel bezoekers dat geld uitgeeft aan een bepaalde categorie, maal het gemiddeld bestede bedrag, maal het totaal aantal bezoekers. Vanzelfsprekend gaat het hier om een zeer grove raming, meer om een indicatie.²

De ramingen staan in tabel 4. Op basis van 300.000 unieke bezoekers beliepen de bestedingen op de Kerstmarkt zelf circa € 5,5 mln. De spin-off naar de rest van de Binnenstad (plus mogelijk ook elders in Dordrecht) bedraagt naar schatting € 10,9 mln. Hierbij zijn winkelaankopen van bezoekers uit Dordrecht elders in de Binnenstad niet meegeteld (deze worden meestal niet tot de uitgelokte bestedingen gerekend).

Beide totale bestedingscijfers liggen ruim boven de cijfers uit het onderzoek 2009: de bestedingen op de Kerstmarkt zelf bijna 20%, de uitgelokte bestedingen elders in de Binnenstad/Dordrecht circa 85%.³ Een deel hiervan is inflatie. Daarnaast is de Kerstmarkt

² Voor de berekeningen, zie de bijlage.

³ In 2009 werden ook de winkelaankopen van Dordtenaren bij winkels aan de route niet meegeteld en was er ook geen raming van de bestedingen aan overnachtingen. Hier hebben we bij de berekening van deze 85% groei rekening mee gehouden.

in de loop der jaren nog verder gegroeid en is vooral het aanbod aan horecagelegenheden in de Dordtse Binnenstad fors toegenomen. Hierdoor is met name het aandeel bezoekers dat iets besteedt in de horeca langs de route, c.q. elders in de Binnenstad toegenomen. Dit komt ook tot uitdrukking in de beduidend langere gemiddelde verblijfstijd dan in 2009. En, ook een rol speelt dat mensen ondanks de ietwat teruglopende conjunctuur nog steeds veel gemakkelijker geld uitgeven dan in het crisisjaar 2009.

Tabel 4 *Indicatieve raming totale uitgelokte bestedingen diverse categorieën (mln €)*

	bezoekers uit Dordrecht	bezoekers van buiten Dordrecht	totaal
eten/drinken Kerstmarkt zelf	0,5	2,5	3,1
aankopen Kerstmarkt zelf	0,3	2,2	2,4
totaal Kerstmarkt zelf	0,8	4,7	5,5
aankopen winkel aan route	0,3	1,9	2,2
aankopen winkel elders Binnenstad	*	3,3	2,6
eten/drinken horeca route	0,4	2,0	2,4
eten/drinken horeca elders Binnenstad/Dordrecht	0,4	2,4	2,8
overnachting		0,8	0,8
totaal elders Binnenstad/Dordrecht	1,1	9,8	10,9

* winkelaankopen van Dordtenaren elders in de Binnenstad tellen we niet mee als uitgelokte bestedingen

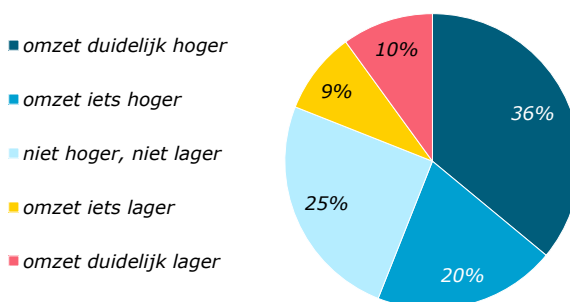
Niet allemaal extra omzet

Het is belangrijk om te beseffen dat deze uitgelokte bestedingen niet hetzelfde is als extra omzet. Voor een deel is het omzet van 'gewone' klanten die nu (ook) de Kerstmarkt hebben bezocht. Maar er zijn ook klanten die de stad mijden vanwege de grote drukte/de slechte bereikbaarheid. In welke mate dit speelt zien we hieronder.

Door ondernemers gerapporteerde baten

Een op de drie ondernemers rapporteert een duidelijk hogere omzet dankzij de Kerstmarkt. Nog eens twee op de tien een iets hoger omzet. Voor twee op de tien heeft de Kerstmarkt juist een iets (9%) of duidelijk (10%) negatief effect op de omzet. Een kwart van de ondernemers rapporteert geen omzeteffect.

Figuur 3 *Omzeteffect Kerstmarkt 2018 (vergeleken met een 'gewoon' decemberweekend)*

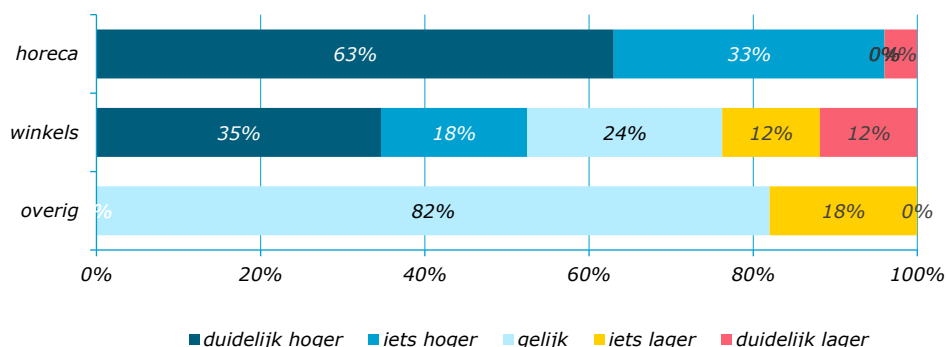
Bron: Ondernemersenquête

Toelichting: winkels, horeca, persoonlijke verzorging en overige vrij toegankelijke consumentverzorgende zaken in de Binnenstad

Het is vooral de horeca die profiteert van de Kerstmarkt (figuur x). Van de winkeliers geeft de helft een (iets) hogere omzet op, een kwart een (iets) lagere. De groep 'overig' lijkt in het geheel geen baat te hebben van de Kerstmarkt. Twee van de tien kost het omzet.⁴

⁴ Voor een goed gewogen totaalcijfer is de respons herwogen op de variabele 'hoofdactiviteit' (winkel, horeca, overig) naar de werkelijke populatie

Figuur 4 Omzeteffect Kerstmarkt 2018 (vergeleken met een 'gewoon' decemberweekend)

Bron: Ondernemersenquête

Toelichting: 'overig' = persoonlijke verzorging en overige vrij toegankelijke consumentverzorgende zaken

Hoeveel hoger of lager was die omzet dan? Dat zien we in tabel 3. Er zijn vooral meer ondernemers met een tot 30% hogere omzet dan met een tot 30% lagere omzet. Een op de tien ondernemers meldt minstens een verdubbeling van de omzet, een op de twintig minsten een halvering.

Tabel 3 Hogere dan wel lagere omzet door Kerstmarkt (%)

	hogere	lager
minder dan 20%	10	4
20-29%	16	4
30-39%	4	1
40-49%	4	3
50-59%	6	2
60-99%	4	4
100% of meer	9	0
weet niet	3	2
totaal hogere/lager	56	19

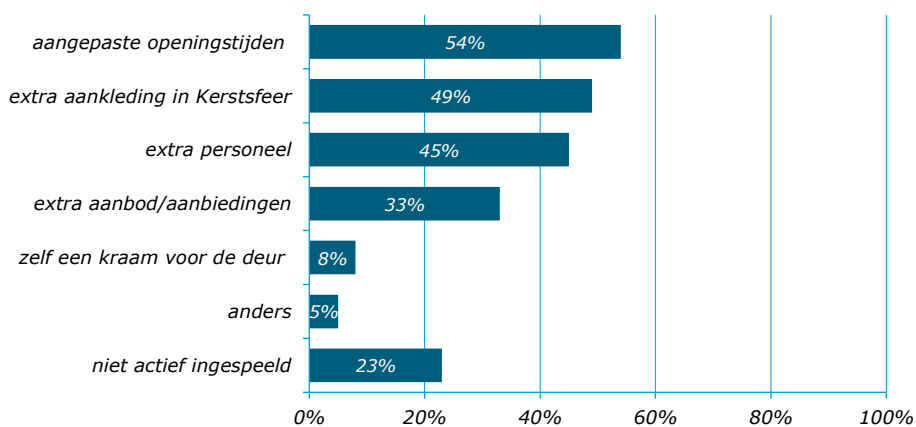
Bron: Ondernemersenquête

Toelichting: 56% had hogere omzet, 19% lagere; 25% niet hoger of lager

Baten versus kosten

Een hoger omzet zegt nog niet alles, want veel ondernemers anticiperen ook op het verwachte grote aantal bezoekers in de stad en maken daarvoor extra kosten. Zo heeft bijna de helft van de respondenten extra personeel ingezet. Ook hebben velen de openingstijden aangepast, voor extra aankleding van pui en/of etalage gezorgd en/of voor extra aanbod of aanbiedingen. Een op de tien had zelf een kraam voor de deur.

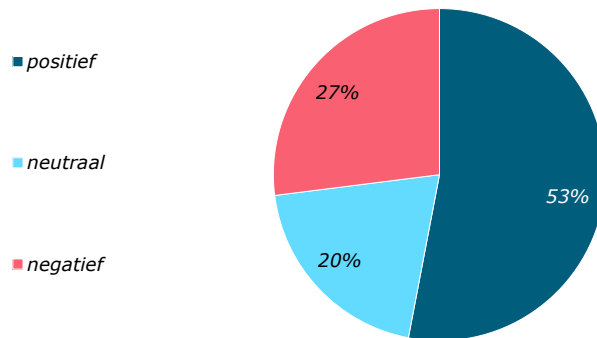
Figuur 5 Door ... ingespeeld op de Kerstmarkt 2018

Bron: Ondernemersenquête

Al met al hebben ruim zes op de tien ondernemers hiermee extra kosten gemaakt: 16% veel, 47% niet veel. Vrijwel alle ondernemers die dit extra omzet heeft opgeleverd vinden de extra baten opwegen tegen de gemaakte extra kosten. Er zijn echter ook ondernemers zonder extra omzet, die wel extra kosten hebben gemaakt. Alles bij elkaar is daardoor de directe extra baten/kostenverhouding tijdens de Kerstmarkt zelf volgens ruim de helft van de binnenstadondernemers positief, voor twee op de tien neutraal en voor een kwart negatief.

Figuur 6 Directe extra baten/kostenverhouding Binnenstadondernemers tijdens Kerstmarktweekend

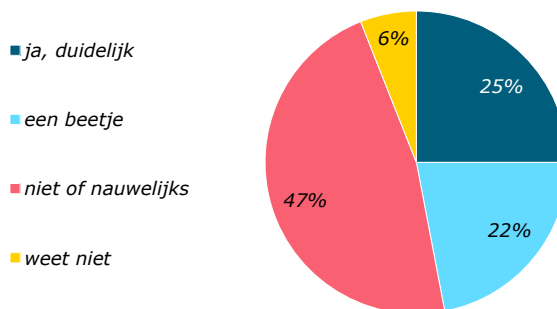
Bron: Ondernemersenquête

Toelichting: winkels, horeca, persoonlijke verzorging en overige vrij toegankelijke consumentverzorgende zaken in de Binnenstad

Indirect effect

Naast een direct bestedingseffect in het Kerstmarktweekend zelf heeft een groot evenement als de Kerstmarkt ook een (beoogd) indirect effect als gevolg van herhalingsbezoek en de toegenomen bekendheid van de stad in den lande. Ervaren binnenstadondernemers dit beoogde effect ook daadwerkelijk voor hun bedrijf? Een kwart zegt dit duidelijk te ervaren, nog eens twee op de tien een beetje. Ruim de helft ervaart dit niet of nauwelijks (47%) of weet dat niet.

Figuur 7 Ervaren beoogde indirecte effect (herhalingsbezoek, naamsbekendheid Dordrecht)

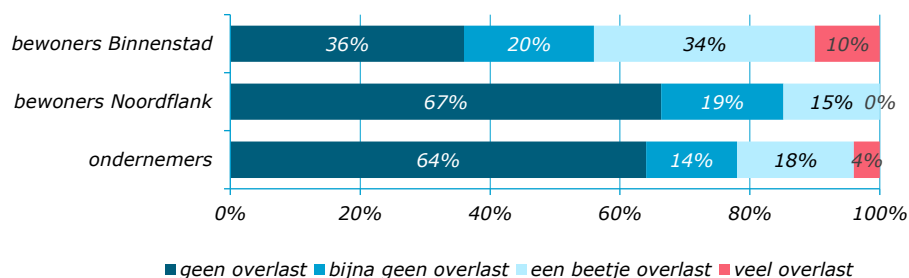
Bron: Ondernemersenquête

Ervaren overlast

Hoewel de organisatie uiteraard haar uiterste best doet om dit zoveel mogelijk te beperken, gaat een groot evenement als de Kerstmarkt mogelijk toch gepaard met enige overlast. In hoeverre ervaren binnenstadbewoners en -ondernemers overlast van de Kerstmarkt? We zien het in figuur 8.

Figuur 8 Ervaren overlast Kerstmarkt 2018

Bron: Bewonerspanel en Ondernemersenquête

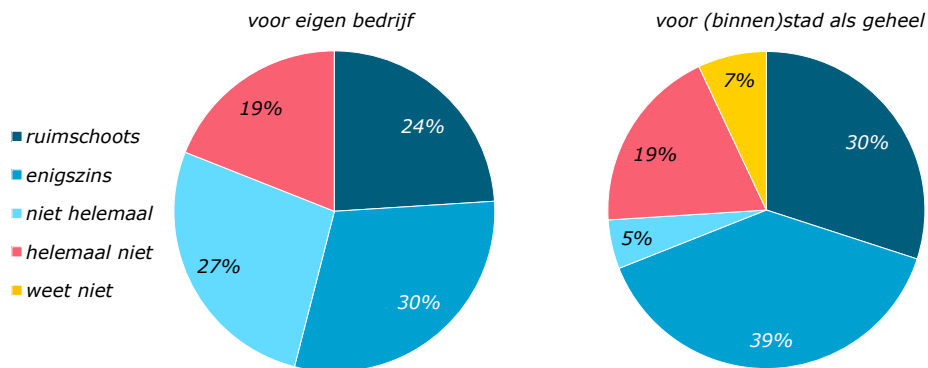
Welke overlast ervaren bewoners en ondernemers zoal? Bij *bewoners* gaat het met name om de enorme drukte in de stad met de daarmee gepaard gaande bereikbaarheids- en parkeerproblemen, die zich voor wat binnenstadbewoners overigens ook uitspreiden tot de dagen vóór en na de Kerstmarkt. En om geluidsoverlast van de muziek tijdens de Kerstmarkt zelf maar ook van het opbouwen en het weer afbreken van de Kerstmarkt. Daarnaast ervaren binnenstadbewoners overlast van wildplassen, zwerfvuil en geur van kramen waar iets gebakken wordt. Overigens ervaren ook sommige inwoners van Nieuw-Krispijn en het Reeland een beetje overlast van de Kerstmarkt, met name parkeeroverlast.

Ondernemers wijzen vooral op bereikbaarheidsproblemen voor klanten (40%) en voor leveranciers (20%). En op de verminderde zichtbaarheid van het bedrijf als gevolg van een kraam die er voor staat (15%). Een enkeling noemt net als bewoners geuroverlast van bijvoorbeeld een hamburgerkraam.

De aangedragen oplossingen liggen in het verlengde van de overlast die men ervaart: schaf de Kerstmarkt af, maak m kleinschaliger en/of spreid m over meer dagen, schaf de versterkte muziek via de geluidsboxen weer af, programmeer de levende muziek beter en verder uit elkaar, zorg voor meer openbare toiletten, een ontheffing voor servicebedrijven, bouw niet tot midden in de nacht op, bied gratis openbaar vervoer aan tijdens de Kerstmarkt, maak gebruik van het p-terrein van FC Dordrecht, kramen rug tegen rug plaatsen zodat ook de winkels goed zichtbaar blijven, halveren van het aantal eetpunten, beter situeren van geur verspreidende eetpunten om de geuroverlast te minimaliseren.

Overigens weten ook veel bewoners en ondernemers geen oplossing om de ervaren overlast te verminderen. Sommige binnenstadbewoners zeggen bij hun antwoord er ook spontaan bij dat het nu eenmaal hoort bij het wonen in de binnenstad. En het merendeel van de ondernemers die overlast ervaren vinden het belang van de Kerstmarkt voor hun bedrijf, maar vooral voor de Binnenstad als geheel daar nog steeds wel tegenop wegen (figuur x). Twee op de tien ondernemers die overlast ervaren vinden het belang van de Kerstmarkt niet opwegen tegen de overlast die men ervan ervaart. Op alle ondernemers in de steekproef is dat 7%.

Figuur 9 Weegt belang Kerstmarkt op tegen ervaren overlast?

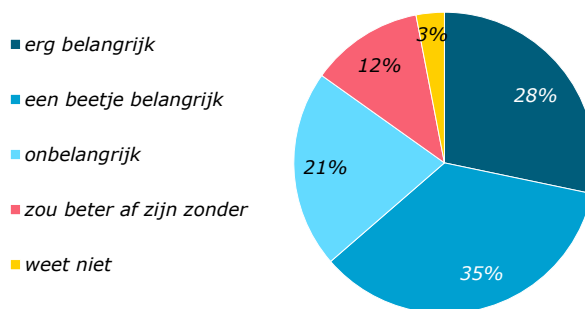
Bron: Ondernemersenquête

Toelichting: in procenten van de 36% ondernemers die bijna geen, een beetje of veel overlast ervaren

4 Belang, waardering en draagvlak

Al met al vinden drie op de tien ondernemers de Kerstmarkt erg belangrijk voor het eigen bedrijf, en nog eens een op de drie een beetje belangrijk. Samen telt dat op tot bijna twee op de drie ondernemers die de Kerstmarkt op zijn minst een beetje belangrijk vinden voor hun bedrijf. Voor twee op de tien is de Kerstmarkt naar eigen zeggen onbelangrijk. Een op de tien zegt beter af te zijn zonder Kerstmarkt. Dat is een beduidend kleiner aandeel dan het kwart voor wie de Kerstmarkt een directe negatieve baten-kostenverhouding heeft. Blijkbaar ziet de helft van hen toch wel de langere termijn baten van de Kerstmarkt.

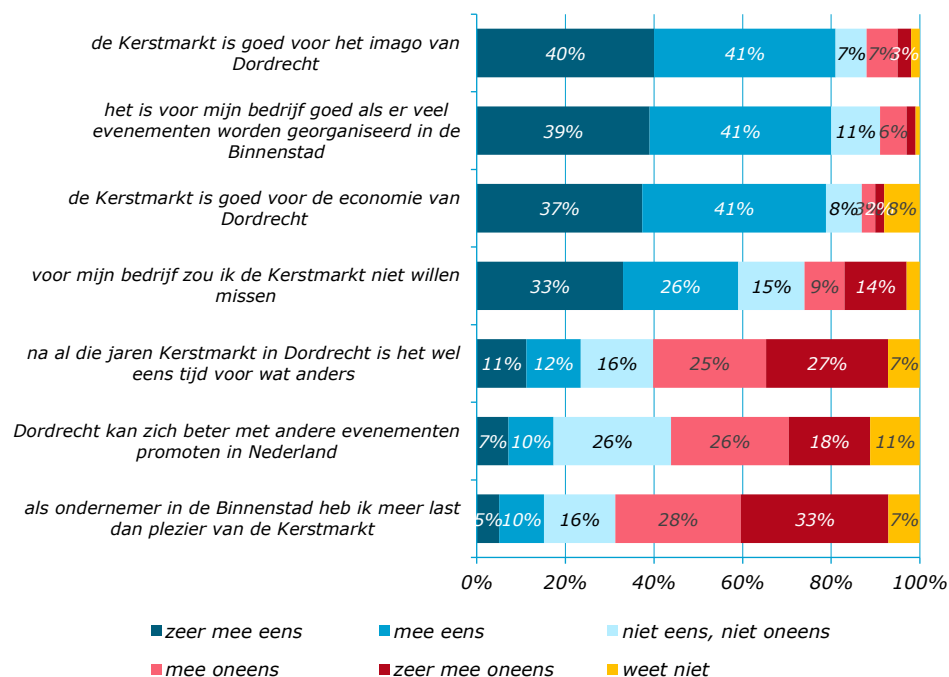
Figuur 10 Belang Kerstmarkt voor bedrijf

Bron: Ondernemersenquête

Dat het merendeel van de binnenstadondernemers positief staat tegenover de Kerstmarkt blijkt ook uit hun antwoorden op de hen voorgelegde stellingen. Zo zijn acht op de tien ondernemers het er (zeer) mee eens dat de Kerstmarkt goed is voor het imago en de economie van Dordrecht. Ook vinden acht op de tien ondernemers het goed als er veel evenementen worden georganiseerd in de Binnenstad; zes op de tien zouden voor hun bedrijf de Kerstmarkt niet willen missen en hebben ook niet meer last dan plezier van de Kerstmarkt. Tot slot vindt meer dan de helft van de ondernemers het na al die jaren Kerstmarkt ook niet wel eens tijd voor iets anders. En kan ook de stelling dat Dordrecht zich beter met andere evenementen kan promoten in Nederland op weinig bijval rekenen.

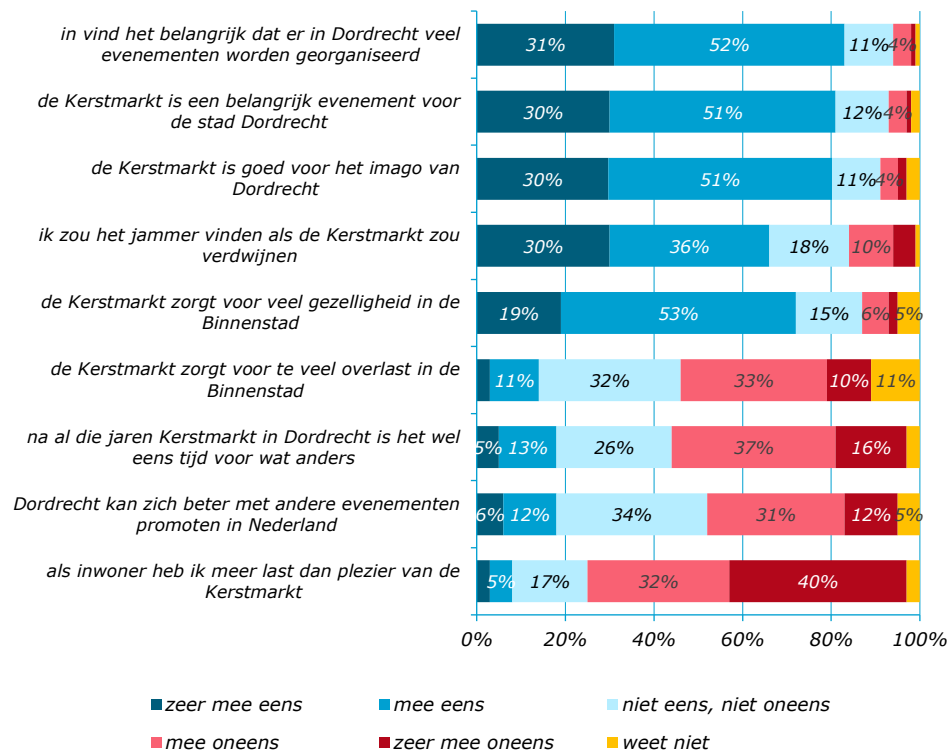
Figuur 11 Eens/oneens met .....(% binnenstadondernemers)

Bron: Ondernemersenquête

Hoe is dit beeld onder de inwoners van Dordrecht? Voor zover het dezelfde stellingen zijn, grotendeels gelijk (figuur 12). Overwegend (zeer) positief dus. Zeven op de tien inwoners vinden aanvullend dat de Kerstmarkt voor veel gezelligheid zorgt. Twee op de drie inwoners zouden het dan ook jammer vinden als de Kerstmarkt zou verdwijnen. Ook zijn maar weinig inwoners (14%) het er mee eens dat de Kerstmarkt voor te veel overlast zorgt in de Binnenstad. Onder binnenstadbewoners zelf ligt dat aandeel nauwelijks hoger.

Figuur 12 Eens/oneens met .....(% inwoners)

Bron: Bewonerspanel

Waardering (aspecten van de) Kerstmarkt 2018 door bezoekers

Bezoekers uit Dordrecht (bewonerspanel) geven de Kerstmarkt als geheel een rapportcijfer 6,9. Aspecten die er positief uitspringen zijn het gevoel van veiligheid en de totale sfeer op en rondom de Kerstmarkt. De diversiteit aan kramen en de kwaliteit van de daar verkochte spullen hebben bezoekers duidelijk minder waardering voor. Veel bezoekers vinden dan ook het aanbod kramen helemaal niet (8%) of niet helemaal (37%) bij de naamgeving Kerstmarkt passen. Toch vindt een kleine meerderheid dit nog wel grotendeels (49%) of helemaal (6%) het geval.

Figuur 13 Rapportcijfers (aspecten van de) Kerstmarkt 2018 (bezoekers uit Dordrecht)

Bron: Bewonerspanel

Bezoekers van buiten Dordrecht

Bezoekers van buiten Dordrecht zijn door de bank genomen wat positiever, met name over de diversiteit aan eten en drinken, de aankleding en de diversiteit aan kramen en de kwaliteit van de koopwaar. Wel scoren de laatste twee aspecten ook onder bezoekers van buiten Dordrecht het laagst. Men merkt daarbij op dat er te veel hetzelfde is en te weinig echte Kerstsfeer. De helft vindt de naamgeving Kerstmarkt niet helemaal of helemaal niet passen.

De Kerstmarkt als geheel krijgt een rapportcijfer 7,5. De 'Sing along', de muziek en de stal worden meerdere keren genoemd als favoriete onderdelen. Gewone weekmarktartikelen (zoals kaas, kibbeling en bloemen), huishoudelijke artikelen en antiek worden genoemd als onderdelen die niet terug hoeven te komen. Maar de meesten geven wat dit betreft aan geen afbreuk te willen doen aan het geheel of het niet te weten. Als verbeter suggesties opperen bezoekers van buiten Dordrecht meer echte Kerstkramen, goede doelen kramen, meer openbare toiletten, meer straatartiesten en het parcours beter aanleggen.

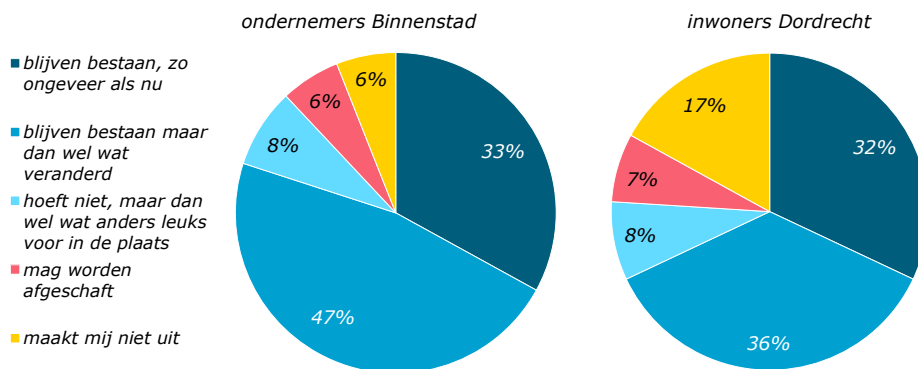
De meeste bezoekers van buiten Dordrecht hebben de afgelopen vijf jaar ook andere Kerstmarkten bezocht, met name in het buitenland, maar ook in Nederland. Of de Dordtse Kerstmarkt leuker of minder leuk wordt gevonden is niet eenduidig; het meest wordt nog gezegd dat het er sterk vanaf hangt waarmee je het vergelijkt. Wel worden de Kerstmarkten in het buitenland meer sfeer toegedicht. Dit weerhoudt het merendeel er echter niet van de Kerstmarkt volgend jaar zeker of misschien weer te zullen bezoeken.

Bron: digitale na-enquête

Draagvlak voor voortbestaan

Gelet op veel van het bovenstaande behoeft het geen bevreemding te wekken dat zowel de meeste binnenstadondernemers als de meeste inwoners kiezen voor het voortbestaan van de Kerstmarkt. Veel vinden echter tegelijkertijd dat er dan wel wat veranderd moet worden. Voor zo'n 15% hoeft de Kerstmarkt niet te blijven bestaan, nagenoeg gelijk verdeeld over 'mag worden afgeschaft' en 'moet wel iets anders leuk voor in de plaats komen'.

Figuur 14 Opinions over voortbestaan Kerstmarkt

Bron: Ondernemersenquête en Bewonerspanel

Waarom hoeft de Kerstmarkt volgens sommigen niet te blijven? Voor *ondernemers* is dat vooral vanwege het ontbreken van toegevoegde waarde van de Kerstmarkt voor hun bedrijf of zelfs vanwege de omzetsdruwing. Verscheidene ondernemers wijzen erop dat het Kerstmarktpubliek niet hún doelgroep is en/of dat alleen de zaken langs de route baat hebben van de Kerstmarkt.

Inwoners die vinden dat de Kerstmarkt niet hoeft te blijven, vinden de Kerstmarkt te massaal, te commercieel, te veel braderie en te weinig Kerstmarkt, te ordinair. Het is elk jaar hetzelfde, kortom tijd voor vernieuwing. Deze groep inwoners beleeft er zelf geen enkel plezier van en veelal juist overlast.

Geopperde veranderingen

Zoals we zagen scoort 'continuering van de Kerstmarkt, maar dan moet er wel wat veranderen' zowel onder inwoners als onder ondernemers het hoogst. Wat zou er dan veranderd moeten worden? *Inwoners* geven hier vrijwel allemaal antwoorden die kunnen worden gevangen onder de noemer 'kwaliteit in plaats van kwantiteit'. Er moet niet gestreefd worden naar de grootste Kerstmarkt, maar naar de leukste, de gezelligste Kerstmarkt van het land. Dat betekent een kleinere opzet zonder gaten in de route, met veel meer de echte Kerstsfeer; geen kramen met 'rommel' of 'alledaagse troep'; betere kwaliteit van het eten; betere, meer op Kerst toegesneden, levende muziek; Scheffersplein er bij betrekken, eventueel ook Voorstraat en Hof; de ijsbaan weer terug. Ook pleiten sommigen ervoor om de periode op te rekken.

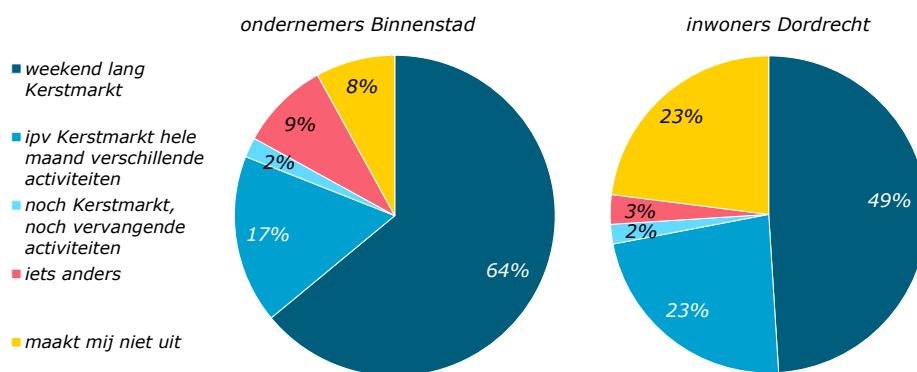
Dit laatste wordt ook door een aantal *ondernemers* geopperd, bijvoorbeeld twee weekenden met een hele week ertussen. Daarmee spreid je de drukte wat ook een positief effect op de horeca zou kunnen hebben. Want 'nu is het gewoon te druk om normaal iets te drinken of te eten tijdens deze dagen'. Ondernemers opperen verder vooral net als inwoners dat het kleinschaliger, knusser zou moeten. En meer in samenspraak met de binnenstad-ondernemers, die wel meer bij de markt betrokken zouden kunnen worden. Nu is de looproute te bepalend. En is de kraamhuur ook voor eigen ondernemers erg hoog en wordt de horeca geheel door ondernemers van buiten ingevuld. Het vrijkopen van een plek voor de eigen winkel gaat wel ver, aldus een enkele ondernemer. Ten slotte pleiten diverse ondernemers eveneens voor het weer betrekken van het Scheffersplein bij de Kerstmarkt en de terugkeer van de ijsbaan.

Keuze voor Kerstmarkt of alternatief

Op de vraag naar welk alternatief de voorkeur uitgaat kiest tweederde van de binnenstadondernemers voor een weekendlang Kerstmarkt (zoals die nu is of inclusief de gewenste veranderingen) boven de hele maand december verschillende activiteiten in de Binnenstad. Dordtse inwoners hebben een wat minder uitgesproken voorkeur; meer inwoners (circa een kwart) maakt het niet uit én meer inwoners (eveneens circa een kwart) hebben voorkeur voor het alternatief. Niettemin kiest nog steeds de helft voor een weekendlang Kerstmarkt, twee zoveel dus als voor het alternatief.

Daar waar de voorkeur uitgaat naar iets anders, gaat het voornamelijk om een langer durende Kerstmarkt zoals die er zijn in andere landen, maar bijvoorbeeld ook in Breda.

Figuur 15 Keuze voor Kerstmarkt of alternatief

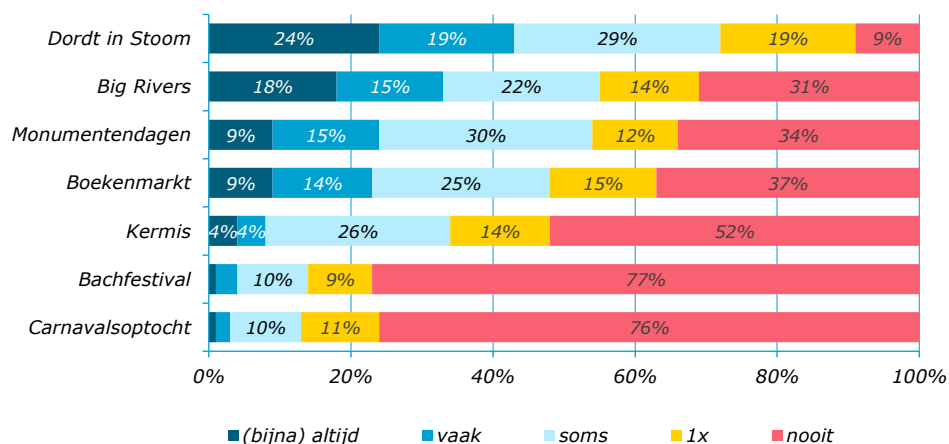

Bron: Ondernemersenquête en Bewonerspanel

5 Belang en belangstelling andere Dordtse evenementen

Van de andere grote Dordtse evenementen mag Dordt in Stoom zich duidelijk op de grootste belangstelling onder Dordtse inwoners verheugen. Big Rivers is goede tweede. De Kermis, het Bachfestival en de Carnavalsoptocht worden het minst bezocht.

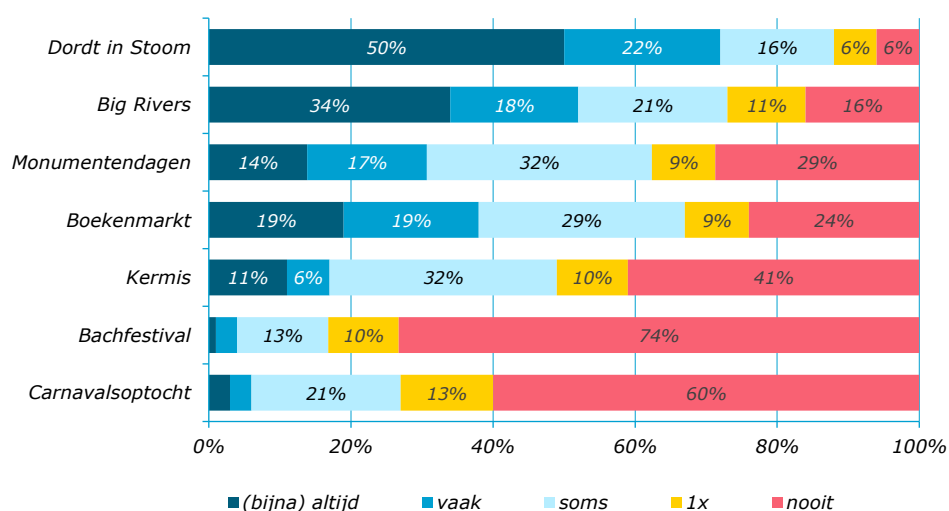
Figuur 16 Bezoek andere Dordtse evenementen in afgelopen jaren (% alle inwoners)

Bron: Enquête Bewonerspanel

Bovenstaande geldt gemiddeld voor alle inwoners van Dordrecht. Maar hoe ziet dit eruit voor frequente Kerstmarktbezoekers? Met andere woorden, welke andere evenementen worden door frequente Kerstmarktbezoekers ook vaak bezocht? En hoe bovengemiddeld is dat? Dit zien we in figuur 17. Hieruit blijkt, vergeleken met de gemiddelden in figuur 16, dat de frequente Kerstmarktbezoeker op de eerste plaats ook de meer frequente evenementen bezoeker is. Alle grotere evenementen behalve het Bachfestival en de Carnavalsoptocht worden door hen ruim vaker bezocht dan gemiddeld. Die evenementen bedienen toch wel een heel specifieke, kleinere doelgroep. Relatief intensieve cross over is er vooral met Dordt in Stoom en Big Rivers.

Figuur 17 Bezoek andere Dordtse evenementen in afgelopen jaren door frequente Kerstmarktbezoekers (%)

Bron: Enquête Bewonerspanel

Toelichting: in procenten van inwoners die sinds 2010 minimaal 6 à 7 keer de Kerstmarkt hebben bezocht

Binnenstadondernemers noemen - ten slotte - het vaakst Big Rivers als een evenement dat gunstig is voor het bedrijf. Hier is Dordt in Stoom juist een goede tweede. De Boekenmarkt, Koningsdag, Dordt Pakt uit, de Pasar Malam en Open Monumentendag volgen in die volgorde op enige afstand.

drs. F.W. Winterwerp
drs. I.A.C. Soffers
april 2019

Postbus 619
3300 AP Dordrecht
(078) 770 39 05

ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

Bijlagen

Onderzoekverantwoording

Het onderzoek hebben wij uitgevoerd via een publieksenquête in het weekend van de Kerstmarkt, gevolgd door een enquête onder binnenstadondernemers en een enquête onder het Bewonerspanel Dordrecht in de maanden januari en februari.

Publieksenquête

In het Kerstmarktweekend van vrijdag 14, zaterdag 15 en zondag 16 december zijn in totaal 452 bezoekers door enquêteurs van een door ons ingehuurd enquêtebureau op straat geënquêteerd. Helaas heeft dit in meerdere opzichten niet helemaal het gewenste resultaat opgeleverd. Op de eerste plaats lijken meer dan gemiddeld jongeren te zijn geënquêteerd. Wij hebben daarom de respons zo goed mogelijk herwogen naar een plausibele leeftijdsverdeling, mede gebaseerd op de verdeling over de drie dagen en de gegevens uit 2009. Op de tweede plaats hebben de enquêteurs naar later bleek heel veel verkeerde emailadressen genoteerd, mede waardoor er maar een heel kleine respons kwam op de digitale na-enquête, ondanks de toezegging van bezoekers dat ze daar wel aan mee wilden doen. Ook speelt ons inziens de ongunstige periode zo vlak voor Kerst en Oud en Nieuw daarin een rol. Uiteindelijk hebben we slechts twintig aanvullende digitale enquêtes van bezoekers van buiten Dordrecht en slechts tien van bezoekers uit Dordrecht. De eerste hebben we nog wel gebruikt voor kwalitatieve inkleuring van de bezoeks historie en het bezoekgedrag van bezoekers van buiten Dordrecht. Beide hebben ook nog een rol gespeeld in de raming van de bestedingen.

Ondernemersenquête

In januari is een enquête uitgezet onder 591 binnenstadondernemers actief in detailhandel, horeca, persoonlijke verzorging of andere consumentendiensten met een openbaar toegankelijk karakter. Na één rappel bedroeg de respons 19%: 113 ingevulde vragenlijsten. Omdat de responspercentages uiteenliepen (naar verhouding meer detaillisten responderden), hebben we de respons herwogen naar hoofdbranche.

Bewonerspanel

Tot slot is eveneens in januari een enquête uitgezet onder het Bewonerspanel Dordrecht. Ruim 1.100 inwoners vulden de vragenlijst in, een respons van 54%. De respons is herwogen naar leeftijd en stadsdeel (Centrum, West, Oost).

Aanvullende tabellen

Tabel b1 Ondernomen of nog te ondernemen activiteiten (%)

onderwerp	bezoekers uit Dordrecht		bezoekers van buiten Dordrecht	
	gedaan	ga nog doen	gedaan	ga nog doen
iets gekocht bij een kraam op de Kerstmarkt	24	25	19	30
iets gegeten/gedronken op Kerstmarkt zelf	31	29	30	27
iets gegeten/gedronken gewone horeca langs route	51	22	57	17
iets gegeten/gedronken gewone horeca elders Binnenstad/Dordrecht	68	16	55	24
gekocht winkel aan route	29	9	26	14
gekocht winkel elders Binnenstad	52	9	40	15
bezoek weekmarkt	29	7	24	10
overnachten	0	0	10	9
sightseeing	3	6	42	15

Bron: publieksenquête

Tabel b2 Kerstmarkt zorgt voor te veel overlast in de Binnenstad (%)

onderwerp	<i>Bi</i>	<i>NF</i>	<i>NK</i>	<i>Ree</i>	<i>overig</i>
(zeer) mee eens	22	11	20	17	12
niet eens/niet oneens	33	39	30	22	33
(zeer) mee oneens	44	47	43	53	42
weet niet	1	4	7	8	14

Bron: bewonersenquête

Tabel b3 Ervaart zelf overlast Kerstmarkt (%)

onderwerp	<i>Bi</i>	<i>NF</i>	<i>NK</i>	<i>Ree</i>	<i>overig</i>
<i>geen</i>	36	67	80	72	81
<i>bijna geen</i>	20	19	5	19	11
<i>een beetje</i>	34	15	14	7	7
<i>veel</i>	10	0	0	1	1

Bron: bewonersenquête

Tabel b4 Berekeningen bestedingen

onderwerp	60.000 unieke bezoekers uit Dordrecht			240.000 unieke bezoekers van buiten Dordrecht			totaal
	%	€ pp	mln € tot	%	€ pp	mln € tot	mln € tot
<i>eten/drinken Kerstmarkt zelf</i>	60	15	0,5	70	15	2,5	3,1
<i>aankopen Kerstmarkt zelf</i>	45	10	0,3	45	20	2,2	2,4
<i>totaal Kerstmarkt zelf</i>			0,8			4,7	5,5
<i>aankopen winkel aan route</i>	35	15	0,3	40	20	1,9	2,2
<i>aankopen winkel elders Binnenstad</i>	*	*	*	55	20	3,3	2,6
<i>eten/drinken horeca route</i>	45	15	0,4	55	15	2,0	2,4
<i>eten/drinken horeca elders Binnenstad/Dordrecht</i>	35	20	0,4	50	20	2,4	2,8
<i>overnachting</i>	0	0		10	35	0,8	0,8
<i>totaal spin-off buiten Kerstmarkt zelf</i>			1,1			9,8	10,9